

RIKSADVOKATEN

SAMFERDSSELSDEPARTEMENTET	
AVD./SEK. TBS	S.BET. KB
31 MAI 2005	
S.NR. 05 / 696 - 16	
ARKIV 602.0	

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo

T.e. 1/6-05 / KB

REF.:
04/166- KB

VÅR REF.:
Ra 05-228 HSt/abs
541.1

DATO:
26.05.05

HØRING – FORSLAG TIL FORSKRIFT OM OFFENTLIGE UNDERSØKELSER OG OM VARSLING AV VEGTRAFIKKULYKKER MV

Det vises til Samferdselsdepartementets brev av 7. april d.å. med frist for å gi høringsuttalelse til den forslåtte forskrift om undersøkelse av trafikkulykker mv.

Riksadvokaten har tidligere gitt uttalelse bl.a. til forslaget til endringer i vegtrafikkloven om utvidelsen av Havarikommisjonens mandat til å omfatte vegsektoren. Utvidelsen vil i høy grad berøre påtalemyndighetens ansvarsområde i og med at bl.a. trafikkulykker som medfører at noen blir drept eller hardt skadd, jf. forslaget til definisjon i utkastets § 2b, regelmessig vil være gjenstand for etterforskning. Det innebærer behov for samarbeid mellom kommisjonen på den ene side og politi og påtalemyndighet på den annen.

Det er opprettet kontakt mellom havarikommisjonen og riksadvokaten med sikte på å finne frem til samarbeidsformer som endringene i kommisjonens mandat nødvendiggjør. Riksadvokaten starter i disse dager arbeidet med å utarbeide retningslinjer for hvordan politi og påtalemyndighet skal forholde seg til havarikommisjonen ved etterforskning av vegtrafikkulykker der kommisjonen samtidig gjennomfører undersøkelse av hendelsesforløp av de samme ulykker. Foruten at en i dette arbeidet vil samråde seg med Politidirektoratet – i og med at de beslutninger som må tas og gjennomføres på ulykkesstedet dels vil være begrunnet i etterforskningsmessige, dels i politioperative (og livreddende) hensyn – tar en sikte på å holde en dialog med havarikommisjonen slik at kommisjonens behov kan ivaretas. Riksadvokaten tar sikte på at retningslinjene er ferdig utarbeidet i løpet av august d.å.

En understreker at det faktum at kommisjonsundersøkelse og politietterforskning bl.a. ved vegtrafikkulykker vil måtte foregå parallelt stiller krav til samarbeid og respekt for hverandres virke, og at utgangspunktet for de retningslinjer som herfra vil bli utarbeidet er at det påligger politi og påtalemyndighet en alminnelig plikt til å samarbeide med havarikommisjonen. Erfaringene fra samarbeidet med havarikommisjonen ved

Postadresse:
Postboks 8002 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Stortorvet 2
0155 OSLO

Telefon:
22 47 78 50

Telefaks:
22 33 31 12

luftfartsulykker og -hendelser er da også rapportert å oppleves som gode, både av politiet og kommisjonen.

En tilføyer – mer ordensmessig – at hvordan politi og påtalemyndighet under etterforskning skal forholde seg til undersøkelsesmyndigheten ikke kan reguleres i forskrift gitt av Samferdselsdepartementet. Det hadde likevel neppe skadet om riksadvokaten var blitt orientert om oppnevningen av arbeidsgruppen som har bistått Samferdselsdepartementet med å utarbeide forslag til forskrifter om havarikommisjonens undersøkelser på vegtrafikkområdet, og arbeidet i gruppen. En nevner dette fordi det i slike saker er behov for samhandling ikke bare ved de politioperative gjøremål på ulykkesstedet, men kan hende især ved de etterforskningsmessige og undersøkelsesmessige disposisjoner (bevissikring, informasjonsutveksling).

Riksadvokaten har for øvrig følgende bemerkninger til enkelte bestemmelser i det foreliggende utkast til forskrift:

Til § 2

Riksadvokaten har ikke merknader til de foreslåtte definisjoner av alvorlig trafikkulykke og alvorlig trafikkuhell, jf. for øvrig bemerkningene til forslaget til § 4.

Til § 4

Omfanget av varslingsplikten er viktig fordi det er den som reelt sett vil avgjøre i hvilke tilfeller det vil kunne bli iverksatt kommisjonsundersøkelser i saker som også er gjenstand for etterforskning. En registrerer at forslaget til § 4e gir havarikommisjonen myndighet til skriftlig å bestemme omfanget av politiets varslingsplikt forutsatt at det foreligger alvorlig trafikkulykke eller alvorlig trafikkuhell. Varslingen skal skje straks. Riksadvokaten har forståelse for at varslingsregelen bør gi rom for fleksibilitet fordi det her gjelder ulykkesundersøkelser på et område som er nytt for havarikommisjonen, jf. høringsbrevet side 4.

Tradisjonelt vil underretningsplikt som er lagt til påtalemyndigheten gjelde varsling om iverksettelse av etterforskning, siktelse for en straffbar handling eller kjennskap om at noen utsettes for straffbare handlinger, jf. påtaleinstruksen §§ 5-1 til 5-5. I og med at varslingsplikten nå ikke foreslås knyttet til iverksettelse av etterforskning eller kjennskap om straffbart forhold, antar riksadvokaten at den type handlingsplikt som utløses for politiet etter forskriften § 4 primært hører under den del av politiets virksomhet som er undergitt Politidirektoratets og Justisdepartementets overordnede styring. Det innebærer at forslaget først og fremst gjelder forholdet mellom disse myndigheter og havarikommisjonen. Riksadvokaten har derfor få merknader. (Politidirektoratet har sikkert synspunkter på at kommisjonen gis mulighet til å bestemme omfanget av plikten.)

Det følger av påtaleinstruksen § 5-14 at politiet skal gi melding til berørte offentlige myndigheter når det settes i verk etterforskning om årsaken til brann og andre ulykker. Politiets plikt til å varsle om nærmere angitte trafikkulykker og trafikkuhell forankres nå i ny § 45 i vegtrafikkloven, jf. forslaget i odelstingsproposisjonen og forslaget til forskrift § 4. Riksadvokaten antar at havarikommisjonen bare er å anse som *berørt offentlig myndighet* i relasjon til påtaleinstruksen § 5-14 i de tilfeller der varslingsplikten følger av vegtrafikkloven og forskriften om varsling av trafikkulykker.

Til § 5

I utgangspunktet antar riksadvokaten at heller ikke plikten som her er foreslått lagt på politiet om skriftlig rapport til undersøkelsesmyndigheten om alle trafikkulykker mv. som er varslingspliktige, primært hører til den del av politiets oppgaver som er undergitt riksadvokatens ansvarsområde, jf. ovenfor i kommentaren til forslaget til § 4. I den utstrekning det her tenkes gitt opplysninger som er fremkommet som ledd i politiets etterforskning av vegtrafikkulykker vil imidlertid påtalemyndigheten ha et ansvar for hvilken informasjon som kan og skal gis videre. På denne bakgrunn forutsetter en at fastsetting av hva rapportene skal inneholde forelegges for riksadvokaten. Taushetspliktbestemmelser i straffeprosessloven kan eksempelvis ikke fravikes ved noen avtale mellom politiet og havarikommisjonen hjemlet i forskrift til vegtrafikkloven. For riksadvokatens ansvarsområde vurderes også avtaleformen, jf. forslaget i forskriften, som svært lite egnet som grunnlag for meddelelse av opplysninger. Selv om det formentlig er uproblematisk å bli *enig om* hvilke opplysninger politiet kan gi som havarikommisjonen har behov for, vil det være politi og påtalemyndighet som alene har ansvaret for sin informasjonsformidling. Da må retningslinjer for avgivelse av informasjon gis av det ansvarlige organ alene.

Til § 7

Det er ikke vanskelig å være enig i forslaget om at politiet må sørge for at det ikke foretas *unødige* disposisjoner på skadestedet som vanskeliggjør undersøkelsesmyndighetens arbeid. Handlinger foretas på ulykkesstedet vil dels ha sammenheng med politiets ansvar for å redde liv eller sikre eiendom, sørge for trafikksikkerhet og lignende politioperative hensyn, dels være begrunnet i hensyn til å sikre bevis som ledd i etterforskning. Sistnevnte hører under riksadvokatens overordnede ansvar. Slike bevis må sikres *uten unødig opphold*. Tidsmomentet er praktisk viktig særlig ved vegtrafikkulykker, jf. riksadvokatens høringsuttalelse av 13. juni 2003 til Samferdselsdepartementet om utvidelse av havarikommisjonen til også å omfatte vegsektoren, og hvor det heter:

"Ved vegtrafikkulykker er det ved den strafferettslige etterforskning et særlig behov for rask sporsikring. Det kan være konstatering av værforhold på ulykkestidspunktet, vegbanens beskaffenhet, bremsespor, spor i snø eller på annet underlag som undergis forandringer og sikring av vrakdel, ofte på trafikkerte steder som samler tilskuere med de farer det medfører for ødeleggelse av beviser. Sentrale vitner vil kunne være medtrafikanter uten forbindelse til involverte kjøretøyer/personer eller ulykkesstedet, og som raskt må identifiseres før de forlater stedet. Samtidig vil situasjonen ofte være slik at det er behov for å rydde ulykkesstedet for å åpne den aktuelle vegstrekning for alminnelig trafikk, noe som også er av betydning for trafikksikkerheten. Det synes således å være betydelig mindre spillerom for å kunne holde et åsted for en trafikkulykke intakt i påvente av ankomsten til kommisjonsmedlemmer enn det vil være ved en flyulykke i terrenget. Dette tydeliggjøres når en leser at det anbefales at kommisjonen tilføres 1-3 medarbeidere med kompetanse innen kjøretøyteknikk mv, og som da skal dekke hele landet. Foruten de livreddende oppgaver, som naturligvis står sentralt ved enhver ulykke, vil politiets gjøremål på skadestedet måtte være styrt av trafikksikkerhetsmessige og etterforskningsmessige behov."

Av høringsbrevet fremgår det at en med forslaget har tenkt seg at "praktiske, men viktige detaljer om hvordan partene skal forholde seg på skadestedet, forhold knyttet til sikring av spor på kjøretøyet, derunder hvem som først skal gis tilgang til slik sporsikring mv., skal reguleres i avtale".

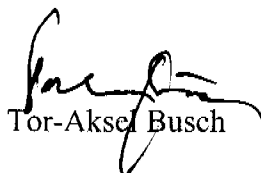
Som nevnt har riksadvokaten påbegynt arbeidet med å utarbeide retningslinjer for hvordan politi og påtalemyndighet skal forholde seg til havarikommisjonen ved etterforskning av vegtrafikkulykker der kommisjonen samtidig gjennomfører undersøkelse av hendelsesforløp. I dette arbeidet tar en sikte på å innhente synspunkter fra havarikommisjonen før retningslinjene gis. Påtalemyndighetens ansvar for gjennomføringen av og kvalitet på etterforskningen kan etter riksadvokatens syn ikke reguleres i noen "avtale mellom partene", men må forankres i de krav som følger av straffeprosessloven og påtaleinstruksen og, etter behov, i retningslinjer fra overordnet

påtalemyndighet – med tilbørlig hensyntagen til at både politi, påtalemyndighet og havarikommisjonen har lovpålagte oppgaver å utføre på samme ulykkessted, herunder at undersøkelsesmyndigheten etter forslaget til ny § 46 i vegtrafikkloven kan kreve å få undersøke og ta i besittelse kjøretøy og vrakrester.

På denne bakgrunn anbefaler riksadvokaten at siste punktum i forslaget til § 7 utgår.

Til § 13

Her foreslås det at utkast til undersøkelsesmyndighetens rapport etter anmodning skal forelegges for den som forklarer seg for undersøkelsesmyndigheten med en rimelig frist for vedkommende til å gi uttalelse, med mindre særlige forhold tilsier at dette ikke skal gjøres. Riksadvokaten tar til etterretning den saksbehandlingsregel som her foreslås, og som langt på vei har sin parallell i forslagene til ny § 12-18 i luftfartsloven og ny § 16 i jernbaneundersøkelsesloven (selv om innsynsretten etter nevnte bestemmelser går lengre ved at vedkommende gis rett til å gjøre seg kjent med dokumentene). En vil likevel kommentere at politiet under etterforskning av en vegtrafikkulykke vil kunne få opplysninger som i etterforskningsfasen, av hensyn til sakens fulle oppklaring, ikke bør gjøres kjent. Selv om utgangspunktet, slik riksadvokaten ser det, er at politiet bør gi mest mulig informasjon som undersøkelsesmyndigheten har behov for, vil eksistensen av en slik regel om innsyn måtte iakttas ved utformingen av de retningslinjer til påtalemyndigheten og politiet som riksadvokaten har under utarbeidelse.

Tor-Aksel Busch

Harald Strand
statsadvokat

- Gjenpart:
1. Statsadvokatene.
 2. Politimestrene.
 3. Justisdepartementet, Politiavdelingen.
 4. Politidirektoratet